

OBTOCZONY (38) *part praet pass pf*

obtoczony (35), **obtoczon** (2), *obtoczony a. obtoczon* (1).

Pierwsze i drugie o jasne. ◊ W formach złożonych -on-. ◊ Formy niezłożone z tekstów nie oznaczających ó.

sg m N obtoczony (10), *obtoczon* (2); ~ (*attrib*) *obtoczony* (8); ~ (*praed*) *obtoczony* (2) *SkarŻyw*, *GrabowSet*, *obtoczon* (2) *MiechGlab*, *BielKron*. ◊ *sg f N obtoczona* (5), *obtoczon(a)* (1). ◊ *A obtoczona* (1). ◊ *n N obtoczon(e)* (12). ◊ *A obtoczon(e)* (1). ◊ *pl N m pers obtoczeni* (3). *subst obtoczon(e)* (2). ◊ *D obtocznym* (1).

Składnia dopełnienia sprawcy, obtoczony od kogo (1).

Sł stp, Cn brak, Linde XVII – XVIII w. s.v. otoczyć.

1. *Oblężony, okrążony przez wojsko nieprzyjaciela; circumdatus Vulg* (4) : na ktorego [*konia*] gdy wfiadł kxiąd [!] *Henrik* po trzecie był od *Tatarów obtoczón [et tertio circumvaliant] Miech* 12.

Wyrażenie: »wojskiem obtoczony« (1): *A* gdy wyżrzyćie *Ieruzálem* woýłkiem obtoczóne [*cum autem videritis circumdari ab exereitu Ierusalem*]; tedy wiedzćie żeć fię przybliżyło [puftószenie iego. *WujNT Luc* 21/20.

[»wokoło [czym] obtoczony«: *Zastałem zamek wokoło od nieprzyjaciela tak wodą, jako i łędem obtoczony. RelacSzwec* 677.]

Przen [czym] (2) : *Byś pomnieć raczył/ żem z żiemie łtworzony/ A łzátáńłkimi łidły obtoczony. GrabowSet* S3v.

Wyrażenie: »zewsząd obtoczony« (1): *Pałáło ferce/ gdy mrozy trzáłkály/ Ogniem piekielnym/ zewłżąd obtoczóne/ Gnułność łpoł máiac/ á z nim proznowanie. GrabowSet* Ov.

2. *Wokół którego się skupiono, zebrano, zgromadzono; circumiectus Calep [w tym: kim* (5)] (7) : *Królowie woýłki y zbroynym ludem obtoczeni/ niezbroynych Mnichow bać fię/ y pádác do nog ich mufieli. SkarŻyw* 511, 567; *Calep* 198a; *Godźieneś P. Iezu Chryłte wólcelkiew czći y chwały w wielką Sobotę/ z włławieniem wielmożności tweý/ łtrażá v grobu twego obtoczony. LatHar* 545, 232.

Wyrażenia: »wkoło obtoczony« (1): *Y ták miedzy owcámi łwemi wkoło obtoczony/ w Bogu záńnął w wielką łrzode [!] SkarŻyw* 336.

»zewsząd obtoczony« (1): *A widzác woýłko pogańłkie barzo mocne y zbroyne/ y zewłżąd iezdnemi obtoczóne [equitatum circueuntem ipsa]/ y theż w rzeczách woiennych ćwiczone. BibRadz* 1.*Mach* 4/7.

3. *Obwarowany, otoczony umocnieniami; muris circumsaeptus PolAnt; moenibus circumdatus Mącz [czym]* (15) : *Cavaedium – Sála abo dwor pod nie bem [!] gmachamij obtoczónij. Calep* 173b.

W charakterystycznych połączeniach: obtoczony(-a, -e) dom, miasto [w tym: + n-loc (1)] (5), *miasto i zamek, miejsce, mieścina, sala abo dwor.*

Wyrażenia: »murem obtoczon(y)« = *muris circumsaeptus PolAnt; circumdatus moenibus Mącz [szyk* 8:1] (9): *BibRadz* 2.*Mach* 12/13; [*Mourowie*] ofkoczyli dom o nas ktory był wyłoko murem toczón *BielKron* 454, 432v; *Circus, Kres/ Okrąg/ też/ mieýłce płótem álbo murem obtoczóne/ yáko w Rzymie było mieýłce do łzirmowánia. Mącz* 54c, 229a; *BudBib* 2.*Mach* 12/13; *SkarŻyw* 500; *Calep* 170b; *Phil* B3.

»wałem obtoczony« (2): Obiectae vallo munitiones, Mury wálem obtoczone. *Mqcz* 162c; *KwiatOpis* B4v.

Szereg: »obtoczony i obwarowany« (1): Rigá. Miáfto mocne y wielkie/ gwałtownym wálem Miáfto y Zamek obtoczony y dobrze obwarowany. *KwiatOpis* B4v.

Przen (3) : *SkarŻyw* 408; My ktorzy zbroią ípráwiedliwego pánowania zówzdy obtoczeni iestefmy/ gdy do kościoła wchodźimy/ oręże przed kościołem zoftáwuiemy *SkarKazSej* 680b.

Szereg: »obtoczony i opatrzony« (1): Sámo to iest miáfto murem mocnym/ obtoczone/ y wízelákimi do boiu duchowne⁶⁰ potrzebámi y żywnością opátrzone *SkarJedn* 2.

4. *Wokół którego coś się znajduje; cinctus Calep* [czym] (9) : źemie nie mogli doyrzeć ále obaczyli nie iáką odnogę obtoczoną brzegiem [*sinum vero quendam considerabant habentem litus*]/ do kthorey myflili iefliby iáko mogli wbić okręt. *Leop Act* 27/39; [*Pan Bóg*] vczyńił mu [*Mojżeszowi*] kredens v wízytkich/ pułzczáiąc go pod obłok ktorym byłá gorá oná obtoczona. *SkarŻyw* 481; *Calep* 195a.

Przen (4) : Nychby íprofnym wtydem obtoczeni byli/ Ci ktorzy w złościach fwych ná myę lie zburzyli *LubPs* Q3; Day áby czuła twoy ogień grzeiący/ Co lodem obtoczona Duźá wyftępna *GrabowSet* G, Nv; A ktoź mię ftámtąd wyprowadźił/ gđziem był vsiadł ślepotą zaráżony/ cieniem śmierci obtoczony? *LatHar* 568.

a. *O ziemi, którą opływają wody; circumsaeptus Miech* (2) : Litwie Hillflantom y Pruffóm pograniczna, około fiebie laffi, pagorki maiąc, rzekami też obtoczona. *MiechGlab* [88]; Nie ták po śwym Alcaeušie/ morzem obtoczona Lezbos/ łzámí zmożona. *KlonŻal* C.

5. *Ograniczony, określony* [czym] (1) : MOy wiek/ czáfem krotkim/ iák íznurem zmierzony/ A iáko gránicą pewną obtoczony *GrabowSet* B2.

6. *Skupiony, zebrany, zgromadzony w pobliżu lub wokół czegoś* [około czego] (1) : Gdy święte iey ciáło gorączką wíufzone było: około łóžká obtoczonym przyiáćiółom/ ty oštátnie fłowá mowiá *SkarŻyw* 195.

7. *Pokryty ze wszystkich stron* [czym] (1) : Ames – Ticz ptafzniczą, lepem obtoczoną. *Calep* 60b.

Synonimy: 1. obłężony, obwarowany, okrążony.

Cf **OBTOCZYĆ**